

6802 SAYILI GDER VERGLER KANUNUNDA BAZI DEĞİŞİKLİKLER YAPILMASI HAKKINDA KANUN*

Kanun No: 210

Kabul Tarihi 4.1.1961

(9.1.1961 gün ve 10702 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

GEREKÇESİ

*** MÜH Birlik Komitesine gösterilen gerekçe**

GEREKÇE

Malûm bulunduğu üzere, 6802 sayılı Gider vergileri Kanunu 1/3/1957 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Bu kanunla, dağınık bir halde bulunan eski bazı hizmet vergileri ile istihlâk vergilerinin günün icaplarına uygun bir şekle ve mazbut bir hale getirilmesi ve bilhassa Muamele Vergisi kanununun memleket sanayiinin gelişmesine engel olan esaslarının bertaraf edilmesi maksadı güdülmüştür.

Filhakika, 12/6/1930 tarihli ve 1718 sayılı dahili İstihlâk Vergisi kanunu ve bu kanuna ek muhtelif kanunlarla akaryakıtlar, elektrik, havagazı, glikozdan muhtelif istihlâk vergileri alınmakta; bundan başka muhtelif kanunlarla kahve, bazı içkiler, bira, tabii köpürür şarap, viski, kibrit istihlâk vergisine; keza ayrı kanunlarla yolcu ve eşya nakliyatı nakliyat vergisine, PTT müraselâtı da savunma vergisine tabi bulunmakta idi. Gider Vergileri Kanunu ile, dağınık bir halde bulunan ve bir çoğu pek eski olan bu vergi kanunları kaldırılmış ve bu kanunlarla vergiye tabi tutulmuş olan madde ve hizmetler, Gider Vergileri kanunu şümulüne alınarak mazbut esaslar dairesinde vergiye tabi tutulmuştur.

Gider Vergileri Kanununun en mühim kısmı olan istihsal vergisi, eski imalat muamele vergisine tekabül etmektedir.

3843 sayılı mülga Muamele vergisi kanunu gereğince, Türkiye dahilinde (imâl) edilen maddelerin tamamı muamele vergisine tabi bulunmakta idi. Aynı kanuna göre imâl, "Bir maddenin terkinin, vasfının, hassasının veya şeklinin değıştirilmesi suretiyle işlenmesidir. Bu suretle işlenen maddelere (mamul madde), bu maddeyi vücuda getirenlere de (sınaî müessese) denilir. Vergi mevzuunu gerek dahilinde, gerekse ithalde mamul maddeler teşkil ediyordu.

Vergi mevzuunun fevkalade geniş tutulmuş olması, mülga Muamele Vergisi kanununda zarruri olarak geniş istisna ve muaflıklara yer verilmesini icabettirmiştir. Bu istisna ve muaflıklar sözü geçen kanunun 9, 10, 11 ve 12 nci maddelerinde sayılmıştır.

Bunlardan bilhassa 12 nci maddedeki küçük san'at müesseseleri muaflığı, memleket sanayii üzerinde menfi bir tesir icra etmiştir. Bu muaflık hükmüne göre, istihdam ettiği işçi sayısı müessese sahibi de dahil beşi tecavüz etmeyen ve muharrik kuvvet kullananlarda muharrik kuvveti de iki beygiri geçmeyen küçük san'at müesseseleri imalat muamele vergisinden muaf tutulmuştur.

Muamele Vergisi kanunun tatbik olunduğu müddetçe, sınaî müesseseler, muafiyetten faydalanmak maksadiyle daima işçi ve muharrik kuvvet bakımından sözü edilen hadler dahilinde kalmağa çalışmış ve dolayısıyla büyümemiş, bir kısım büyük müesseseler ise aynı maksatla küçölme ve parçalanma yolunu tutmuşlardır. Diğer taraftan, muafiyet şartları dahilinde imalat yapan ve dolayısıyla mamulleri için vergi ödemeyen müesseselerle, aynı cins eşyayı mükellefiyet şartları dahilinde imal eden ve mamulleri için vergi ödeyen müesseseler arasında vergi bakımından haksız bir rekabet meydana gelmiştir.

Gider Vergileri kanununda ise verginin mevzuunu ve şümulünü tayin konusunda mülga Muamele Vergisi Kanununda olduğu gibi (imâl) ve mamul madde-tarifelerinden hareket edilerek, daha ziyade büyük müesseseler tarafından imal ve istihsal olunan muayyen maddeler kanuna bağlı tablolarda ismen sayılmak suretiyle verginin mevzuu ve şümulü tayin edildiği cihetle, yukanda bahis olunan ve Muamele vergisi Kanununun bünyesinden gelme mahzurlar bertaraf edilmiş bulunmaktadır.

Ancak, gider Vergileri Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren bazı hükümlerinin tatbikinde müşküllerle karşılaşmıştır, tş bu tadil tasarısı ile sözü edilen müşküllerin bertaraf edilmesi maksadı güdülmüştür.

Yapılan değişikliklere ait mucip sebepler aşağıda tasarının maddelerine muvazi olarak açıklanmıştır.

Madde 1 — Montaj ve Tamir istisnası:

Kanunun 4 üncü maddesinin a fıkrası ile, II. tablonun 3, 4, 5 ve 6 ncı pozisyonlarında yazılı vasıta, alet, makine ve cihazların kurulup işletilmesinde kullanılmak üzere ithal veya imal ve istihsal dolayısıyla vergilendirilmiş bulunan esas ve yedek parçalardan, memleket dahilinde kurulup işler veya kullandır hale getirilen mezkur vasıta; alet ve makine ve cihazlar, yalnız montaj ve tamir dolayısıyla istihsal vergisinden istisna edilmiştir.

Bu hükmün tatbikatında, tamir ve montajın şumulünü tayin bakımından güçlüklerle karşılaşmıştır. Yapılan tadile göre, madde metninde sayılan alât, makine ve cihazların tamir ve montajında kullanılmak üzere, tamir ve montajı yapan müessesece bizzat istihsal olunan esas ve yedek parçalarla malzemenin maliyetiyle sair giderlerin toplamı, tamir ve montajı yapılan alât, makina ve cihazın maliyetinin % 35 ine kadar bulunduğu takdirde, bu alât makine ve cihaz istisnadan faydalandırılacak, % 35 inden fazla olduğu takdirde istisnadan faydalanamayacaktır.

Madde 2 — Bu madde ile kanunun 4 üncü maddesine 1 fıkrası ilâve edilerek, rejenere kauçuğun memleket dahilinde imal ve istihsal olunanların istihsal vergisinden istisna edilmesi derpiş edilmiştir.

Madde 3 — Kanunun 16 ncı maddesinin a fıkrası ile satış bedelinden istihsal vergisinin indirebileceği derpiş edilmiş ise de, matrahın ücret olması halinde verginin matraha dahil edilemeyeceği konusunda kanunda bir hüküm mevcut değildir. Bu noksanlığı telafi maksadıyla 16 ncı madde hükümlerinin ücretin matrah olması halinde de tatbik olunacağı derpiş edilmiştir.

Madde 4 — Gider Vergileri kanununun bağlı 1 numaralı tablonun 2 ncı pozisyonunda, hurda demirlerden izabe suretiyle vücade getirilen ve metinde sayılan maddelerin istihsal vergisine tabi olduğu hükmüne bağlanmıştır.

Tatbikatta hurda demirlere vergili pik karıştırmak suretiyle izave ameliyesi yapıldığı cihetle, vergili pikten mütevellit vergi mükerrerliğinin, kanunun 27 nci maddesi gereğince önlenmesi gerekmektedir. Bu maddeye göre ise ilk madde indiriminin götürü olarak ve muayyen bir nisbet dahilinde tesbit edilmesi lazımdır. Halbuki tatbikatta vergili pik ve hurda karışımı nispetleri malulün cinsine göre çok mütehavil olduğundan, 27 nci maddeye istinaden tesbit edilen ilk madde indirim nispetleri vergi mükerrerliğini önleyememektedir.

Bu sebeple mezkûr maddeye, bu sahaya münhasır olmak üzere mahsup usulünün tatbik olunacağına dair hüküm konulmuştur.

Madde 5 — Kanunun 29 uncu maddesinin J işaretli fıkrası ile bankaların ve Sigorta Şirketlerinin diğer banka ve sigorta şirketlerindeki iştirakleri banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna edilmiştir. Bu istisnadan maksat vergi mükerrerliğini önlemektir. Halbuki, aynı durumda olan banker vasfına haiz ve dolayısıyla vergi mükellefi olan müesseseler de vardır. Bu durumda olan müesseselere de aynı mahiyette bir istisna tanınması doğru görülmüştü".

Madde 6 — Kanunun 34 üncü maddesinin b fıkrasında, binek otomobilleri, motosiklet ve motorlu bisikletle yapılan yolcu taşımaları vergiye tabi tutulmamıştır.

Karayolları Trafik Nizamname'sinde otomobil ve kamyonetin tarifi mevcut ise de, metindeki (binek otomobil) tabirinin mevzuatımızda bir tarifi yoktur. Bu sebeple kamyonetlerin binek otomobil mahiyetinde olup olmadığına, bunlarla yapılan şehir içi yolcu taşımalarının vergiye tabi tutulup tutulamayacağı konusunda tereddütleri hasıl olmuştur.

Bu tereddütleri gidermek ve kanun hükmüne sarahat vermek maksadıyla kamyonetlerle yapılan yolcu taşımalarının vergiye tabi tutulmaması yerinde görülmüştür.

Madde 7 — Kanunun 34 üncü maddesine göre, umuma mahsus makine ile müteharrik gemilerle muayyen tarifeye istinaden Türkiye sınırları dahilinde yapılan yolcu taşımaları da nakliyat vergisine tabidir. Motorlu küçük deniz nakil vasıtalarıyla tarifeye istinaden yapılan yolcu taşımalarından 35 inci maddede zikrolunan istisnalar haricinde kalanları da vergiye tabi bulunmaktadır. 35 inci maddenin (i) fıkrası ile muayyen tonajdan küçük vasıtalarla yapılan yük taşımaları vergiden istisna edilmiş ise de yolcu taşımaları hakkında böyle bir istisna hükmü mevcut değildir. Bu hususu sağlamak üzere mezkur fıkra gereken tadilat yapılmıştır.

Madde 8 — Ödeme sürelerini tayin eden kanunun 49 uncu maddesinde, ücretle veresiye imalat yapan müesseseler için ayrı bir ödeme süresi tayin edilmemiştir. Ücretle veresiye imalat yapan müesseselerin durumu da veresiye satış yapan müesseselerin durumundan farklı olmadığından, 49 uncu maddenin 2 nci fıkrasında bu ciheti sağlamak üzere gereken değişiklik yapılmıştır.

Bundan başka, aynı maddedeki veresiye satışlarla kombine imalat yapanlara ait ödeme sürelerinin kafi olmadığı müşahade olduğundan, bu sürelerin de uzatılması yerinde görülmüştür.

Madde 9 — Kanunun 54 üncü maddesinde ithalde alınan istihsal vergisine Gümrük kanunundaki cezaların uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Gümrük kanunun 148 inci maddesindeki cezalar çok ağır olduğundan, dahilde alınan istihsal vergisine tatbik olunan Vergi Usul Kanunundaki ceza miktarlarına muvazi olarak, ithalde alınan istihsal vergisine de üç kat ceza uygulanması derpiş olunarak sözü edilen 54 üncü madde ona göre değiştirilmiştir.

Madde 10 — Gider vergileri Kanununun yürürlüğe girmesi üzerine vaki müracaatlardan memleketimizde ketenden, manila ve sizal elyafından da ip, halat ve urgan gibi mamuller vücudaya getirildiği anlaşıldığından, I numaralı tablonun 10/B-a pozisyonu da tadil edilerek mezkur elyaftan vücuda getirilen bu eşyaya da % 15 vergi nisbetinin uygulanması yerinde görülmüştür.

Madde 11 — I numaralı tablonun 10/C pozisyonundaki ibarenin, sun'i ve sentetik devamlı ve devamsız elyaftan vücuda getirilecek iplikleri ifade edemeyecek mahiyette olduğu ve bundan başka bu ipliklerin bitim işlerinin istihsal vergisine tabi olup olmayacağı konusunda tereddütler belirdiği anlaşıldığından, mezkur pozisyon, Gümrük Giriş tarife Cetveline atıf yapılmak ve bitim işlerinin de vergiye tabi olduğu sarahaten zikredilmek suretiyle tadil edilmiştir.

Madde 12 — Aynı tablonun mahlut ipliklere dair 10/E pozisyonunda vergi nisbetinin tayininde kıymet esaslı kabul edilmiştir. Gerek ihtar hükümlerinde yapılan tadilata muvazi olarak ve gerekse miktar tayininin kıymete nispetle daha pratik olması bakımından bu pozisyonun da miktar esaslı kabul edilmek suretiyle tadili ve miktarları denk olan mahdut iplikler hakkında da bir hüküm sevk edilmesi yerinde görülmüştür.

Madde 13 — Aynı tablonun 12 nci pozisyonunda; tababet ve itriyatçıkhka kullanılan hayvani ham müstahsallarla maden ve kimya sanayii ve buna bağlı sanayide kullanılan müstahsallar Gümrük Giriş tarife cetveline atıflar yapılmak suretiyle gösterilmiştir. Fakat Gümrük Giriş tarife Cetveline yapılan atıflar gayet umumî ve müphem olduğundan hangi maddelerin istihsal vergisine tabi olduğu konusunda tereddütlere düşüldüğü gibi, bu pozisyon ile I nci tablonun 2/C ve IV üncü tablonun 13 üncü pozisyonları arasında tedahüller olduğu görülmüştür.

Bu sebeplere binaen mezkur pozisyon gereğince vergilendirilecek maddelerin Gümrük giriş tarife cetveline sarıh atıflar yapılmak suretiyle ve tahdidi bir şekilde sayılması muvafık görülmüştür.

Madde 14 — Gider Vergileri Kanununa bağlı III numaralı tablonun 4 üncü pozisyonu ile glikozun beher kilosu 30 kuruş istihsal vergisine tabi bulunmaktadır.

Glikoz şekerli madde imalinde kullanılan ve şeker yerine ikame olunabilen bir maddedir. 6747 sayılı şeker kanunun 10 uncu maddesiyle son defa şeker fiyatının yükseltilmiş olması neti-

cesinde, glikozun şeker yerine ikame olunduğu ve şeker satışlarının azaldığı müşahade olunmuştur. Bu durum glikozun vergisinin şekere nisbetle çok düşük olmasından mütevellit olduğu cihetle glikoza ait istihsal vergisininde arttırılmasının yerinde olacağı mülâhaza edilmiştir.

Madde 15 — Gider vergileri kanununa bağlı IV numaralı tablonun 13 üncü pozisyonunun tatbikatına I numaralı tablonun 12 nci pozisyonunda belirtilen mahzurlarla karşılaşılmış olduğundan, mezkur 13 üncü pozisyon da 12 nci pozisyona mütenazır olarak tadil edilmiştir.

Madde 16 — Mahlut eşya hakkındaki uygulanacak olan kanuna bağlı tabloların sonundaki ihtar hükümleri tatbikatta tereddütlere yol açtığı gibi, bu hükümlerden galip maddenin tayininde kıymet esasının kabul edilmiş olması baa mahzurlar da tevlit etmektedir. Filhakika eşya kıymeti piyasa icaplarına göre değişmekte olduğundan bir eşyayı teşkil eden muhtelif maddelerin kıymetlerini tayin etmek gayet güçtür. Eşyayı teşkil eden maddelerin kıymetleri zaman geçtikçe, mahlut eşyanın zamana göre muhtelif nispetlerde vergiye tabi tutulması gibi bir durum da hasıl olacaktır, esasen bu gibi mülâhazalara binaen gümrük giriş tarifesinde de mahlut eşyada sıklet esası kabul edilmiştir. Bu mahzurlar göz önünde bulundurularak ihtar hükümlerinde gerekli değişiklik yapılmıştır.

Madde 17 — Kanuna bağlı II numaralı tablonun 8 inci pozisyonunda, I numaralı ilk istihsal maddeleri tablosunda yer alan kıymetli postlar, kemik, boynuz vesaire ve kıymetli taşlardan mamul eşyanın % 50 nisbetinde vergiye tabi olduğu hükme bağlanmıştır. Kanunun 4 üncü maddesinin f işaretli fıkrası ile bu mamullerden memleket dahilinde imal ve istihsal olunanları vergiden istisna edilmiştir.

Halbuki aynı mamuller IV numaralı tablonun 8, 9 ve 10 uncu pozisyonlarında esasen yer almıştır. II inci tablonun 8 inci pozisyonu ile 4 üncü maddenin f işaretli fıkrasının kaldırılması ile bu tekerrür önlenmiş olacaktır. Bu mülâhazalara binaen mezkur pozisyon ve fıkranın kaldırılması muvafık görülmüştür.

Tasarının 18 ve 19 uncu maddeleri mutad hükümlerden ibarettir.